

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Миронюк Вікторії Ігорівни

„Сифіліс та інші інфекції, що передаються статевим шляхом, у споживачів психоактивних речовин: розповсюдження, клінічні особливості, медико-соціальна допомога”, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю **14.01.20 – шкірні та венеричні хвороби**

Актуальність теми. Своєчасність даної роботи зумовлена тим, що в Україні має місце висока захворюваність на сифіліс та інші інфекції, що передаються статевим шляхом (ПКСШ), а також ВІЛ-інфекції. Значні соціально-економічні зміни, що відбулись в Україні за останні роки, створили сприятливі умови для формування і розширення груп населення, особливо молоді, уразливих стосовно ПКСШ та ВІЛ-інфекції. Одним із чинників їх розповсюдження є поширення наркоманії. Ослаблення системи соціального захисту, безробіття призводять до збільшення кількості споживачів психотропних речовин (СПАР) та алкоголю. Залежність від наркотиків поєднується з ризикованою статевою поведінкою, що потребує більш детального вивчення, покращення діагностики, удосконалення методів лікування. Тому дисертація присвячена попередженню сифілісу, ВІЛ-інфекції та інших ПКСШ серед СПАР шляхом покращення медичної та соціальної допомоги на підставі епідеміологічних та клінічних особливостей цих захворювань.

Ступінь обґрунтованості основних положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані в дисертаційній роботі В.І. Миронюк основні наукові положення і висновки базуються на достатній кількості спостережень. Проведена загальна клініко-епідеміологічна характеристика 869 пацієнтів, серед них 55 хворих на сифіліс (27 жінок і 28

чоловіків). З них 172 СПАР та їх 246 статевих партнерів, що були обстежені в якості як членів сексуальних мереж. За допомогою анкетування, епідеміологічного аналізу; клінічних методів дослідження та сучасних діагностичних систем (імунохроматографічні тести; полімеразна ланцюгова реакція) досліджено розповсюдженість та перебіг сифілісу та інших ППСШ в популяції СПАР, встановлено чинники інфікування, запропоновано адекватні методики профілактики окремих інфекцій.

Вірогідність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані В.І. Миронюк основні наукові положення і висновки базуються на результатах обстеження СПАР, які були отримані в результаті використання сучасних інформативних методів досліджень. Вони є адекватними поставленим завданням наукової праці. Використовували спеціальні тести для діагностики проблем зі споживанням алкоголю, базові тести для самооцінки психічного стану. Проводили поглиблений аналіз статевих мереж. Застосування сучасних імунологічних (визначення вмісту окремих цитокінів і хемокінів) і статистичних досліджень (методи Стьюдента, Фішера та ін.) дозволило обґрунтувати значимість отриманих даних.

Аналіз отриманих результатів дозволив авторці встановити раніше невідомі дані про розповсюдження і патоморфоз сифілісу в загальній популяції. Встановити, що вживання ПАР поєднується з високим рівнем інфікування сифілісом, ВІЛ та іншими ППСШ причому жінки схильні до більшого ризику. Авторкою показано, що серед СПАР переважають приховані форми сифілісу, мають місце низькі титри серологічних тестів – РЗКк, РМП, РПР. Також встановлено зниження імунітету – підвищення спонтанної та індукованої продукції ІЛ-1, -8, та знижену продукцію інтерферону- γ (ІНФ- γ). Окрім того, залежність від ПАР поєднується з депресивними психічними розладами.

Вперше показано, що структура сексуальних мереж характеризує поширення ППСШ у конкретному соціумі, а позиція індивідуума в мережі

кількісно визначає ризик інфікування. У зв'язку з тим розроблено програму попередження сифілісу та інших ІПСШ серед СПАР шляхом надання комплексної медико-соціальної допомоги.

Статистичне опрацювання отриманих результатів проведене на персональному комп'ютері за допомогою відповідних програм, що дозволяє оцінити основні наукові положення і висновки авторки як достовірні.

Практичне значення отриманих результатів. Вивчені особливості сифілісу серед СПАР дозволили авторці оптимізувати надання медичної допомоги представникам даної ключової групи, та розробити програму профілактики ІПСШ та гемоконтагіозних інфекцій, що враховує особливості психології та статево-рольової поведінки СПАР. Авторкою впроваджено методика аналізу сексуальних мереж в профілактичну роботу щодо ІПСШ та ВІЛ-інфекції в окремих лікувально-профілактичних установах МОЗ і НАМН України. Було запропоновано медико-соціально-психологічний супровід у поєднанні з груповими тренінгами для служб і організацій, що надають допомогу СПАР.

Повнота викладу наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення, висновки й отримані результати повною мірою освітлені в 25 друкованих працях (статей – 15, з них у спеціалізованих наукових виданнях, рекомендованих ДАК України – 10, у моноавторстві – 2, в журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз *Index Copernicus*, *Google Scholar*, *Російський індекс наукового цитування*, – 9, в збірниках наукових праць – 4. Отримано патент України на корисну модель. Основні наукові положення і висновки дисертаційної роботи неодноразово доповідалися авторкою й обговорювалися на науково-практичних конференціях (опубліковано 8 тез).

Оцінка змісту дисертації. Дисертаційна робота викладена на 199

сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, семи розділів власних досліджень, узагальнення результатів дослідження, висновків, рекомендацій та списку використаної літератури і трьох додатків. Бібліографічний список містить 154 джерела, з них 80 – кирилицею і 74 – латиницею. Роботу ілюстровано 26 таблицями і 18 рисунками.

У вступі авторка розкриває актуальність обраної наукової проблеми, обґрунтовує доцільність досліджень. У розділі відбитий зв'язок роботи з науковими темами НДР ДУ „Інститут дерматології та венерології НАМН України” «Дослідити біологічні та епідеміологічні чинники впливу інфекцій, що передаються статевим шляхом, на розповсюдження ВІЛ» (номер держреєстрації 0111U003683) та «Вивчити особливості ПСШ в групах населення, уразливих щодо зараження ВІЛ, та розробити стандарти надання допомоги» (номер держреєстрації 0114U001385) і «Удосконалити заходи щодо діагностики, лікування, профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ-інфекції серед споживачів психоактивних речовин» (номер держреєстрації 0114U001385), *в анотації* розкрито наукову новизну і практичне значення роботи, відображені основні її положення.

В огляді літератури відбито сучасні уявлення про статеві інфекції та проблему наркозалежності; особливості клініки та діагностики ПСШ, притаманні СПАР, а також деякі питання профілактики ПСШ серед даного контингенту осіб. Авторка підкреслює, що захворюваність на сифіліс значна, сифіліс набув нових клінічних і епідеміологічних особливостей. В останні 15 років зростала кількість хворих на пізні і неуточнені форми. Тому потребують удосконалення протиепідемічні заходи, як при ПСШ так і при ВІЛ.

В розділі 2 Матеріали та методи дослідження надано вичерпану характеристику обстежених хворих та осіб з контрольних груп, а також наведено ретельний опис застосованих клінічних, лабораторних, інструментальних, та інших сучасних методів дослідження. Чітко охарактеризовано застосування методів біометричної статистики.

В розділі 3 дисертанткою представлені регіональні особливості Рівненської області, епідеміологія та клініка сифілісу в загальній популяції населення. Детально простежена динаміка захворюваності сифілісом в 16 районах та двох містах області за період 2003-2016 років. Автор підкреслює, що у половині районів відмічається в останні 3 роки збільшення кількості зареєстрованих хворих. Найбільший рівень захворюваності сифілісом в 2016 році зареєстрували в Острозькому районі-31,8, в Сарненської району-27,8, Дубнівському - 24,0 на 100 000 населення, при обласному показнику - 12,8 на 100 000 населення. Дисертантка пов'язує зростання кількості хворих з особливостями районів, наприклад, в м. Острог, має місце наявність великої кількості історичних пам'яток, розвиненого туризму, значної кількості навчальних закладів та молоді. Значну увагу в області приділяли активному виявленню хворих при серологічному обстеженні вагітних, донорів, соматичних хворих. При медоглядах на сифіліс в 2003 році активно було виявлено 65,2%, в 2017 році-75,2%.

В області невпинно зростає кількість хворих на приховані форми сифілісу і зменшується питома вага маніфестних форм. Виявлено певний патоморфоз сифілісу: подовження інкубаційного періоду, збільшення атипичних шанкерів, зменшення частоти розеоли і папул на долонях і підшвах, збільшення частоти папул порожнини рота, почастишали алопеції.

В розділі 4 дисертантка показала високу частоту захворюваності ІПСШ та ВІЛ серед пацієнтів наркологічного профілю. При обстеженні 869 пацієнтів у віці 18-52 років уточнено розповсюдженість окремих ІПСШ залежно від вікового, гендерного та деяких соціальних факторів. Кількість з ІПСШ та ВІЛ-інфекцією становила 78,4%. Авторкою запропонована модель поведінкового втручання. У наркоманів найчастіше спостерігали вірусні ІПСШ - від половини до 2/3 наркозалежних осіб. Показано найбільш розповсюджені типи наркотиків та способи їх вживання. Більшість наркотиків склали опіати (37%), психостимулятори (34%), дезоморфін (30%), метадон, галюциногени, алкоголь та ін.

Розділ 5 присвячено вивченню особливостей захворюваності сифілісом СПАР. Залежність від психоактивних речовин приводила до частого зараження сифілісом. Причому виявлено гендерні відмінності - у віці до 30 років переважали жінки, після 40 років - чоловіки. Детально розглянуті клінічні ознаки вторинного рецидивного сифілісу у СПАР. Більшість хворих на сифіліс наркоманів мали низькі титри нетрепонемних серологічних тестів - РЗКк, РМП, РПР. Дисертантка виявила, що супутні венеричні захворювання мали всі наркомани, хворі на сифіліс.

Розділ 6 розкриває рівень спонтанної та індукованої продукції цитокінів імунокомпетентними клітинами крові у неін'єкційних наркоманів хворих на сифіліс вивчено у 34 пацієнтів та 23 осіб контрольної групи. Резерв стимуляції імунокомпетентних клітин у хворих був нижчим, ніж у здорових донорів, що свідчить про зниження компенсаторних можливостей моноцитарно-макрофагальної системи при хронічній наркотичній інтоксикації. Авторка запропонувала прогностичний імунологічний тест, який може бути корисним.

В розділах 7-8 показано як залежність від вживання психоактивних речовин поєднується з ризикованою статевою поведінкою і високим рівнем інфікування ПСШ та ВІЛ, а також депресивними психічними розладами. Досконально вивчено структуру та особливості формування сексуальних мереж у середовищі наркоманів і їх роль у розповсюдженні ПСШ та ВІЛ –інфекції. Дисертантка вважає, що майбутнє за створенням системи активного виявлення цих захворювань серед наркоманів. Особливу увагу треба приділити переміщеному контингенту. Наркозалежні жінки схильні до вищого ризику зараження ПСШ/ГКІ порівняно з чоловіками. Для багатьох наркозалежних жінок секс на комерційній основі стає джерелом отримання наркотиків. Авторка доводить, що нам конче необхідна розробка гендерно-специфічних програм профілактики ПСШ/ГКІ, що враховують особливості психології і статево-рольової поведінки жінок. У програму таких утручань слід включати компоненти, спрямовані на попередження насильства з боку партнерів і уникання віктимізації.

Окреме місце займає *розділ 9* де представлено попередження сифілісу та інших інфекцій, що передаються статевим шляхом, серед споживачів психоактивних речовин та надання медико-соціальної допомоги. Його складено згідно бачення ВООЗ шляхів розвитку медицини в XXI столітті. Представлені рисунки 9.1, 9.2, 9.3 де розглядається концептуальна модель профілактики ІПСШ в Україні. В таблиці 9.1 стисло представлені особливості консультування СПАР на ІПСШ, та алгоритм ведення пацієнта наркологічного профілю при наданні спеціалізованої допомоги з приводу ІПСШ, представлено деталі комплексу заходів з боку громадської охорони здоров'я.

В *розділі 10 «Аналіз і узагальнення результатів дослідження»* дисертантка узагальнює отримані результати, демонструє вміння аналізувати матеріал.

Висновки (8) цілком закономірно впливають з матеріалів дисертації. В них відбито сумарні результати роботи.

Разом із загальною позитивною оцінкою роботи необхідно зробити наступні **зауваження**:

1. В роботі маються стилістичні й орфографічні помилки.
2. Має місце наявність великих таблиць, що досить складні до сприйняття. Можна було б їх розбити.
3. Висновки можна було б викласти більш стислою доступною мовою.

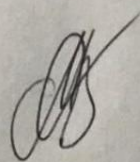
Оцінюючи в цілому роботу позитивно, хотілося б у порядку уточнення окремих положень одержати відповіді на наступні **запитання**:

1. Які форми сифілісу переважно виявляються у наркозалежних осіб, а також які статеві вірусні інфекції у них зустрічались найбільш часто?
2. Чому, на Ваш погляд, у частини наркозалежних осіб розвивається серорезистентний сифіліс, навіть після повноцінного лікування?
3. З чим Ви пов'язуєте більший ризик захворювання на ІПСШ наркозалежних жінок в порівнянні з наркозалежними чоловіками?

Викладені зауваження і питання стосуються здебільшого оформлення роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Висновок. Дисертаційна робота **Миронюк Вікторії Ігорівни** на тему: *«Сифіліс та інші інфекції, що передаються статевим шляхом, у споживачів психоактивних речовин: розповсюдження, клінічні особливості, медико-соціальна допомога»* є самостійною завершеною науково-дослідною роботою. Отримані результати дослідження можуть бути впроваджені в системі охорони здоров'я. За своєю актуальністю, новизною, теоретичним і практичним значенням, ступенем обґрунтованості і вірогідності положень, висновків і рекомендацій робота відповідає вимогам до дисертацій, представленим на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, згідно п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.20 – шкірні та венеричні хвороби.

Доцент кафедри дерматології
та венерології Одеського
національного медичного
університету МОЗ України,
доктор медичних наук

Підпис М.Е. Запольський

ЗАСВІДЧУЮ

Вчений секретар Одеського
національного медичного університету

